

VOGUE

Édition hollandaise

septembre 2019

De vele ramen met uitzicht op zee.

Villa E-1027.

Le Corbusier voorzag de muren van fresco's in een Picasso-achtige stijl.

Eileen Gray

CAP MODERNE

Ten oosten van de baai van Monaco ligt Cap Moderne, een plek van grote **BETEKENIS** voor de moderne architectuur. Ster op de kaap is villa E-1027, waarin we de coverserie schoten.

Het historische pad is volledig gerenoveerd.

Slimme oplossing: een inklapbare spiegel.

Het huis steekt uit als een stoomschip.

Gray's beroemde ontwerpen: de Bibendum-stoel (links) en -koffietafel.

tekst LISA KOETSENUIJTER

Illa E-1027 is gebouwd door Eileen Gray, die als vrouw in de jaren twintig bewees dat moderne architectuur niet slechts voor mannen was weggelegd. Vandalisme, misdaad, verwaarlozing: het huis kent een intrigerende geschiedenis. Wie de villa ziet liggen, als een stoomschip uitstekend op een rotswand in de Zee-Alpen, denkt misschien dat de Zwitsers-Franse architect Le Corbusier (1887-1965) hem heeft ontworpen. Het huis voldoet precies aan zijn vijf architectuurprincipes: horizontale ramen, betonnen steunpilaren, een daktuin, een open indeling en een strakke gevel. Charles-Édouard Jeanneret-Gris, zoals Le Corbusier voluit heette, kwam ook graag

en overal zijn kasten ingebouwd, soms met lades die opzij open-draaien. Haar beroemde ontwerpen als de michelinmanachtige Bibendum-stoel en verstelbare chromen koffietafel E1027 krijgen een prominente plek. Lang kan ze niet genieten van het nieuwe buitenhuis: drie jaar na de oplevering breekt ze met Badovici, omdat hij meerdere malen ontrouw is en het buitenhuis meer gebruikt om te feesten dan om tot rust te komen. Ze begint vlakbij aan de bouw van een nieuw vakantiehuis voor zichzelf. Haar ex mag de villa hebben en komt er regelmatig, ook met zijn nieuwe vrouwen. Ook Le Corbusier blijft E-1027 bezoeken als logé. Volgens sommige architectuurhistorici raakt hij geobsedeerd

door de villa. Of het afgunst of recalitrantie is: hij staat erop zijn stempel te drukken op het huis. Na lang aandringen mag hij van Badovici, tegen de zin van Gray, in 1939 de muren beschilderen. Foto's tonen hoe hij naakt, een sigaarstompje in de mond en een verfkwas in de hand, de witte wanden voorziet van

kleurrijke, Picasso-achtige schilderijen van naakte vrouwen in suggestieve poses. Gray, zelf openlijk biseksueel, walgt als ze van het 'vandalisme' hoort. Haar goede vriend en biograaf Peter Adam noemt de schilderijen 'een verkrachting van het huis'.

Vrouwelijke kunstenaars dienen zich in die tijd vooral bezig te houden met decoratieve kunst, maar Eileen Gray gaat voor iets groters

in Roquebrun-Cap-Martin, waar de villa ligt. Toch is het de Ierse ontwerper Eileen Gray (1878-1976) die alle eer toekomt. In de roaring twenties woont en werkt ze in Parijs. Vanuit haar winkel aan de Rue du Faubourg-Saint Honoré verkoopt ze zelfontworpen meubels aan gegoede Parijzenaren. Vrouwelijke kunstenaars dienen zich in die tijd vooral bezig te houden met decoratieve kunst: keramiek, meubels, tapijten. Maar Gray gaat in 1926 voor iets groters: haar eerste architectonische project, een eigen vakantiehuis aan de Franse Rivière. Ontwerpassistent en medebewoner is haar geliefde Jean Badovici (1893-1956), een Roemeense architect en hoofdredacteur van een architectuurtijdschrift. Via hem leert Gray zijn vriend Le Corbusier kennen, die dan nog geen huis heeft gebouwd. 'Corbu' geeft haar maquettes en schetsen van zijn werk. Ook andere modernistische architecten inspireren Gray; zo bezoekt ze een jaar voor ze aan de villa begint het Rietveld-Schröderhuis in Utrecht.

Geen kille code

Waar Le Corbusier huizen ziet als 'een machine om in te wonen', vindt Gray dat een woning bovenal menselijk moet zijn. 'Een huis is het omhulsel van de mens, zijn uitbreiding, bevrijding en spirituele manifestatie.' Het menselijke aspect komt bijvoorbeeld terug in de naam van het zomerhuis. Dat lijkt een kille code, maar het zijn 'romantische' getallen die staan voor de initialen van Gray en Badovici: 10 voor J(ean), 2 voor B(adovici) en 7 voor G(ray).

Drie jaar doet Gray over het ontwerpen van de villa en alle meubels erin. In 1929 is E-1027 klaar. Met 130 vierkante meter is het huis bescheiden van formaat. Gray heeft allerlei slimme oplossingen bedacht om de ruimte zo efficiënt mogelijk te gebruiken. Het huis staat vol opklapbare en uitschuifbare meubels

Nog één keer terug

De Zwitsers-Franse architect koopt in 1952 een aanpalend stuk grond en bouwt daarop een sobere blokhuut als zomerhuisje voor zichzelf en zijn vrouw. Voor zijn dagelijkse duik in zee moet hij afdalen door de tuin van de villa. In 1956 overlijdt Badovici. Hij laat het huis niet na aan Gray, maar aan zijn zus. Tevergeefs probeert Le Corbusier de villa te kopen. Als hij op 27 augustus 1965 zijn dagelijkse duik in zee neemt, krijgt hij een hartstilstand en sterft, in het water pal voor E-1027. Gray leeft in relatieve anonimiteit verder. Ze is tot haar dood in 1976, op 98-jarige leeftijd, actief als ontwerper en maakt de herwaardering van haar werk nog mee. Als ze 95 is, benadert de Britse meubelontwerper Zeev Aram haar om haar meubels opnieuw in productie te brengen – hij verkoopt ze nog steeds. Naar de villa keert ze nog slechts één keer terug, maar verder dan het pad naar de ingang komt ze niet. 'Ik ga er niet naartoe. Het is te laat. Kijk wat ze met deze plaats hebben gedaan.' Het verval van E-1027 is met Badovici's dood definitief ingezet. Een van de latere eigenaren wordt er zelfs vermoord. Daklozen, junkies en graffitispuiters maken dankbaar gebruik van het huis. Gelukkig grijpt de Franse staat in: de nationale kunstbescherming koopt het pand rond de eeuwwisseling en begint met de renovatie. Sinds 2015 is het weer te bezoeken, met alles zo veel mogelijk in de staat waarin het zich in 1929 bevond. Op de muren na; de tekeningen van Le Corbusier zijn nooit overgeschilderd. ❖